

kelse var blott den superlativa graden af den Finska krigarens. Hans bref visa, att han önskade kriget långt bort. Han ville icke alls vara med. Men när detta icke kunde hjälpas, och han var tvungen göra sitt till, ville han göra det som en man; och det framlyser tydligt nog, att, när han så gjorde, hvad i mencklig förmåga stod, han icke gerna tålde sin öfverman. Han såg, att andra offrade mindre, och han antyder, att han icke nog erkändes – han hade fiender i egen här, såsom skulle han icke haft nog af dem i fiendens. Hvad som skilde honom från de andra, synes varit, att hans lynne alltid höll sig vid kokpunkten; han behöfde icke se på *båda* rockskörtena, för att blifva arg.

10 Vi behöfva icke erinras derom, att vi i det sagda framhållit företrädesvis den sida, som gjort Sägneras hjeltar till föremål för en humoristisk behandling. Derpå är ingenting förloradt. De voro dessa samma män kärleksfulla gemåler, fäder och bröder; de voro män, hvilkas hjertan rördes af hvarje menckligt lidande. Det var en sak, som de i det längsta vägrade räkna bland möjligheter, ehuru ingen verklighet gjorde dem svaga. De kunde icke tänka sig sitt fädernesland under ett nytt välde. Och många dogo oomvända; de väntade en morgondag. Denna tro var spetsen af deras patriotism.

20 Också ser ingen i Fänrik Ståls Sägner, hvad af denna strid följa skall. Det är skalden och hans hjeltar nog, att den blifvit ärligt utkämpad. Och Hr Cygnæus är säkert den första att medgifva, att denna brist på ett slut är en dramatisk brist. Men slutet är derföre icke mindre poetiskt. Det lemnar möjligheternas vida rike för fantasin öppet.

J. V. S.

30 **36 TILL VÄN C. R. E.**
Litteraturblad n:o 11, november 1861

Kärkommet var Ditt bref. Du vet det: ord af Din hand har jag icke sett sedan flera år; och det gläder att nu se dem lika vänfasta och öppna som för tietal år tillbaka.

En strof i brefvet vill jag här offentligen besvara, emedan svaret icke är för Dig ensam. Den lyder: »Men du säger ingenting till försvar för nationen, att den utöfvat sin rätt, gjort sin pligt», nemligen genom reservationerna vid utskottsvalen. Och brefvet antyder, att detta väckt missnöje med Litteraturbladet.

40 Att de, hvilka Du menar med nationen, borgerskap och prester, skulle behöfva försvar, kan väl icke ordagrant vara meningen. Den, som utöfvar sin rätt och gör sin pligt, måste väl sjelf veta, att han gör, hvad som af ingen menniska på jorden behöfver försvaras. Men är Din mening, att sådant icke i Litteraturbladet blifvit prisadt, så är anmärkningen visserligen riktig, ehuru jag icke inser att underlåtenheten är ett fel, så länge om saken intet vidare kunnat sägas.

Om Du ser till, så utkom Litteraturbladets Majhäfte först i början på Juli. Då var det genom Reskriptet af den 24 April upplyst, att Utskottets uppdrag är endast en komittés. Litteraturbladets råd till förtroende med afseende på detsamma grundade sig dessutom på kännedom om, i hvilken form frågorna skulle komma att föreläggas Utskottet, nemligen icke i form af lagförslag. Du finner nemligen, att Kejs. Senatens protokoll, hvari Utskottsfrågorna innehållas är af den 4 Maj. Jag visste det dessutom då lika säkert, som jag vet det nu, att

ingen människa ville med Utskottet förderfva landet. Af misstroende fanns vid den tiden nog; och lärar deraf finnas tillräckligt än. Litteraturbladets uppmaning var ett råd mot andra rådgifvares, hvilkas åsichter fingo ord i Svenska blad. Att icke alls välja, ansågs för det bästa rådet. Men som det icke hade hopp om att gå igenom, tillstyrktes andra utvägar. Att de deputerade icke skulle få yttra sig öfver någon dem förelagd fråga, det var absolut fordran. Men att de skulle göra en framställning rörande alla möjliga, likväl icke af rådgifvarena närmare uppgifna missförhållanden, det ansågs för godt. Denna plan att vägra ingå på diskussion af de förelagda frågorna kunde Litteraturbladet icke biträda. Ty skjutspenning för hemresan skulle Utskottsledamöterna i alla fall erhålla; besparing hade kommit att ske blott på dagtraktamentet, och dermed hade den saken varit slut.

10

Deremot var det klar sak, att på Utskottet skulle följa Landtdag. Utskottets förhandlingar skulle enligt sagde Reskript offentliggöras. Detta innehöll redan borgen för en sådan följd. Denna åsigt finner Du uttalad i Litteraturbladets häften för Juli, Augusti, September och Oktober månader. Att man icke haft insigt att dela den, är icke mitt fel. Litteraturbladet yrkade på Utskottsfrågornas offentliggörande redan före dess sammanträdande och fri diskussion af desamma. Att detta vore ett ytterligare steg till målets vinnande, insågs lika litet. Hvilka planerna och förhoppningarne på andra håll voro, har icke kunnat uttala sig. Det skall väl på sin tid komma i dagen. Men om till dem hört den tron, att för landtdags erhållande intet annat behöfts, än att göra Utskottet omöjligt, så kan man vara öfvertygad, att ingen värre missräkning skulle kunnat ske. Den enklaste slutkonst borde öfvertyga härom.

20

Du kan vara säker, att om Utskottets försvinnande utgjort någons åtrå, denna lystnad icke just haft att kämpa med stora svårigheter. Men om landet deraf haft hugnad, det är en annan sak. För min del skulle jag ansett det för en olycka. Dock den faran är nu lyckligen förbi. Utskottsvalena och reservationerna voro för sig icke egnade att framkalla den. Men ju mera dessa skulle prisats såsom bevis för landets »misstroende», desto närmare hade den varit. Och jag har verkligen mycket goda skäl för den åsigt, att kännedomen derom, att en sådan åsigt icke var de klokares, motverkat de menliga följderna af detta jubilerande öfver misstroendets lycka.

30

Önskligt hade visst varit, att Kungörelsens af den 23 Augusti innehåll och sjelfva Utskottsfrågorna blifvit ett par månader tidigare bekanta. Ty Kejs. Senatens protokoll visar, att frågorna äro bestämda för landtdag, och Kungörelsen upplyser, att Utskottet endast har att yttra sig öfver de grundsatser till lagförändringar, som i Senatens förslag förordas, och öfver syftningen af dessa förslag. Samma Kungörelse aflägsnar också en stötesten, som kunnat återstå deri, att Utskottet kunde kommit att afgöra, hvilka frågor som höra till Landtdags handläggning eller icke. Der förklaras nemligen att de deputerades tillgörande icke får sträckas till pröfning häraf.

40

Min tanke om reservationerna har jag framställt i Litteraturbladets Augustihäfte (sid. 378) i orden; »Reservationen bör då uttrycka medvetandet derom, att denna rättspunkt är från styrelsens sida återsteld, i hvarje fall enkelt fasthålla det rätta och lagenliga» — —. Sådane reservationerna öfverhufvud äro, kan det anses, att de verligen endast fasthålla detta det rätta och lagenliga, »icke nedsänka sig till dagbladskrifvarens misstro och hat väckande förutsättningar.» Önskligt hade väl kunnat vara, att de äfven uttryckt sagde medvetande

50

om, att rättspunkten redan var från Regeringens sida fixerad; hvilket isynnerhet kan sägas om de reservationer som följde efter Kungörelsens af den 23 Augusti offentliggörande. Ty samma ändamål vinnes, om man säger t. ex.: Utskottet får icke afgöra öfver, hvad som är landtdagsfråga eller icke; eller: Utskottet är enligt Kungörelsen af den 23 Aug. obehörigt att häröfver afgöra, hvarföre de deputerade om förhållandet erinras. Endast att det senare reservationssättet icke blott vore det skickligare, utan äfven är det mera fruktbärande. Ty i en konstitutionel stat äro de båda statsmakterna icke tvenne fiender; och der de intaga en fiendtlig ställning mot hvarandra, der är det konstitutionela lifvet slut. Den senare formen skulle i förevarande fall haft det goda med sig, att den verkligen uttryckt förtroende och icke kunnat sätta Utskottets vara eller icke-vara i fråga. Dock äfven det enkla fasthållandet af det rättsenliga och en häröfver afgifven förklaring innebär för sig intet misstroende; men det lemnar ett dubbelt vapen i uttydarens hand. Och uttydarena äro många.

Hvad hvar och en kan finna, är, att reservationerna icke frambragt någon förändring i Utskottets ställning; ty sedan den 23 Augusti har intet vidare skett för att närmare bestämma densamma. I detta hänseende hafva de alltså varit gagnlösa, emedan Styrelsen oberoende af dem gjort, hvad göras kunnat, för att betaga Utskottet hvarje sken af någon inkräktning på Landtdagens område. Men de hafva derföre icke varit betydelselösa. Den sak hvarom fråga varit, är vigtig. Och det har deröfe äfven varit af vikt, att de väljande gifvit uttryck åt sin uppfattning af Utskottets ställning och betydelse. Det må upprepas: väl hade varit, om i denna uppfattning ingått ett erkännande deraf, att Regeringen med Utskottet intet annat afser, än hvad äfven de väljande för rättsenligt erkänna. Hvarje vrång tydning af reservationerna hade då uteblifvit. De hade icke kunnat stämplas såsom misstroende-vota. Men orsaken, att de icke fått en sådan form, torde få sökas främst deri, att den vigtiga Kungörelsen af den 23 Augusti utkom, först under det valen pågingo, och för det andra deri, att om reservationerna så litet offentligen kunde yttras. Utom hvad i Litteraturbladet blifvit sagdt, hafva endast några försök till sagde vrånga tydning försports; och att Litteraturbladet i dessa försök icke deltagit, det har skett icke endast derföre, att sådant icke hör till bladets rol, utan af klart medvetande om, att underlåtagandet deraf varit rätt.

Öfvertygad må Du vara, att jag lika lifligt som hvar och en annan glädt mig åt det allmänt vakna deltagandet för de vigtiga intressen, som varit i fråga, hvarom valen och reservationerna burit vittne.

Det är endast af tidningarnes berättelser icke af meddelade dokumenter man känner reservationernas innehåll. Ingen lär finna dem lämpliga, om de deputerade, såsom i några fall uppgifvits, blifvit förbjudna att yttra sig öfver landets behof och intressen. De skulle då vara hänvisade att tala blott om sina egna intressen. Afgörandet öfver grundsatzerna af och syftningen i de föreslagna lagförändringarne och i öfriga förslag skall väl ske enligt landets intresse. När åter bondståndets i Wiborgs län elektoror förklarar Utskottet för olagligt, hade väl konsekvensen bort vara den, att de skulle vägrat välja. Men sådana afvikelser från det allmänna betyda icke mycket. Då numera afgjort är, att Utskottet verkligen kommer att sammanträda, måste väl majoritetens i Utskottet förfarande komma att gälla som Utskottets utan vidare.

Du vet längesen, att den nya General-Guvernören medfört försäkran, att Hans Majestäts vilja »fortfarande» är, att landets ständer

omedelbarligen sammankallas, sedan nödiga lagförslag hunnit af Kejs. Senaten utarbetas, samt att han yttrat den åsigt, att deras »snara sammankallande» numera ensamt beror på Utskottets och Senatens verksamhet. Af det goda i verlden har menniskan aldrig för mycket; och med rätta har sagde försäkran väckt glädje. Det hade dock icke bort vara för någon tänkande fördoldt, att Utskottets sammanträdande skulle »göra landtdagens sammankallande snart och säkert»; hvilken åsigts rättighet derföre i Litteraturbladet upprepadt blifvit yrkad. Landtdagens snara sammankallande måste nemligen anses för säkert – om Utskottsledamöterna så vilja; ty det står visst ännu i deras 10 makt att förminska säkerheten. Dertill behöfves endast en tillräcklig portion af det från andra håll rekomenderade misstroendet och af detta dikterade tillgöranden. Att likväl Litteraturbladet fortfarande rekomenderar en annan väg, torde numera icke förefalla så besynnerligt. Visar utgången, att misstroendet bringar fäderneslandet lycka – ja då har Litteraturbladet haft orätt, och ett svårare misstag har då aldrig fallit mig till last. Men ännu lärer ingen kunna påstå, att händelserna bevisat för ett sådant misstag. Jag vet tvärtom, att framtiden ytterligare skall visa, på hvilken väg ändamålet vunnits och vinnes. 20

Vän J. V. S.

37 FÖRKLARING.

Finlands Allmänna Tidning n:o 295, 18. XII 1861

Då Finlands Allmänna Tidning i ett antal nummer innehållit hvarje-handa domslut öfver Litteraturbladet och dess utgifvare, torde kanske en plats benäget lemnas äfven åt det följande. Jag anhåller ödmjukast 30 härom, emedan en förklaring i Litteraturbladet kommer till så få läsare. Och jag ber om förlåtelse för denna förklarings vidlyftighet. Man kan icke bevisa med lika få ord, som man utan bevis kan döma och fördöma.

Sagde domslut angå i främsta rummet en polemik mellan Helsingfors Tidningar och Litteraturbladet.

Denna polemik har icke varit en bevisning för och mot olika åsigheter. Helsingfors Tidningar hafva visserligen angripit några i Litteraturbladet yttrade åsigheter; men Litteraturbladet har icke besvarat detta 40 angrepp.

Orsaken är, att undertecknad, Litteraturbladets utgifvare, redan för två år tillbaka afsagt sig all skriftvexling med Hr A. Schauman, H:fors Tidningars redaktör under innevarande år. Hr. A. S. visste det väl, att intet svar eller försvar mot någon hans kritik skulle i Litteraturbladet följa.

Men H:fors Tidningar hafva påbördat *Litteraturbladet en åsigt*, hvilken jag aldrig hyst, och hvilken i Litteraturbladet aldrig blifvit yttrad. Och då den och dess framställande vore för mig på det högsta vanärande, har jag funnit mig nödsakad bestrida sanningen af H:fors 50 Tidningars hithörande föregifvanden.

Den s. k. polemiken har alltså bestått *endast och allenast* deri, att Litteraturbladet förnekat sig hafva innehållit de yrkanden, H:fors Tidningar tillagt detsamma; medan sistnämnda blad icke allenast *icke* återtagit sin anklagelse utan till densamma tillagt nya, lika nedsättande